

Kielilähettiläät tuovat tarinoillaan inspiraatiota ja motivaatiota oppitunneille

”Miksi joudun istumaan ruotsin tunneilla?” on kysymys, jonka varmasti kaikki ruotsinopettajat ovat kuulleet ainakin kerran uransa aikana. Opettajilla saattaa mennä iso osa energiasta oppilaidensa motivointiin. Samalla oppilaille voi jäädä epäselväksi, mihin ruotsia oikein tarvitsee elämässä, ja näin ollen oppimistulokset voivat jäädä laihoiksi ruotsin osalta. Muun muassa Ylen teettämä kysely osoittaa, että neljäsosa suomalaisista kokee, että ei osaa ruotsia lainkaan (Jaskari 2019). Tänä vuonna opettajien tueksi on kehitetty Kielilähettiläät (Språkambassadörerna) -toimintaa. Ruotsin kieltä osaava kielilähettiläs vierailee ruotsin tunneilla, ja toiminnan tavoitteena on herättää oppilaiden sisäinen motivaatio kielenoppimiseen. Syyskuun 2019 alkuun mennessä kouluvierailuja on toteutettu jo yli 100, ja vierailuja tullaan tekemään 300 ympäri Suomen vuosien 2019–2021 aikana.

Julkaistu: 11. syyskuuta 2019 | Kirjoittanut: Jaan Siitonen

Mikä on Kielilähettiläät, ja miten se sai alkunsa?

Kielilähettiläät-projekti sai virallisesti alkunsa kesällä 2018, kun Kansalliskielet ry sai kolmen vuoden rahoituksen Svenska kulturfondenin Hallå!-ohjelmalta. Projektin tavoitteena on tehdä 300 vierailua ympäri Suomen vuoteen 2021 mennessä yhteensä noin viidenkymmenen kielilähettilään voimin.

Idea Kielilähettiläät-projektiin syntyi kuitenkin jo vuonna 2010, kun tein ensimmäisen vierailuni entiseen lukiooni kertoen, miten hyödylliseksi kieleksi ruotsi oli osoittautunut. Koulussa en vielä tätä käsittänyt, ja motivaatio ruotsin kielen opiskelua kohtaan oli sen mukainen.

Lukiossa ruotsin keskiarvoni oli 5,5, ja kirjoitin vuonna 2007 keskipitkästä ruotsista approbaturin. Tästä huolimatta päätin suorittaa varusmiespalvelukseni ruotsinkielisessä Uudenmaan prikaatissa kohdaten omat ennakkoluuloni ja samalla hyödyntäen varusmiespalvelukseen käytetyn ajan oppimalla sen aikana kieltä paremmin. Kielen kanssa

haparointi alussa aiheutti erilaisia kimmelluksia, mutta päätökseni käyttää ainoastaan ruotsia kanto nopeasti hedelmää: kieli tarttui tehokkaasti, ja johdin omaa ryhmääni ruotsin kielellä armeijan lopussa.

Innostuin armeija-aikana ruotsin kielestä ja päätin opetella kielen niin hyvin, että voisin aloittaa opiskeluni ruotsin kielellä. Kirjoitettuani ruotsin uudelleen ja läpäistyäni pääsy- ja kielikokeen sain opiskelupaikan ruotsinkielisessä Arcadan ammattikorkeakoulussa. Aktiivisen opiskeluvuoden jälkeen hain ja pääsin opiskelemaan valtiotieteitä Svenska social- och kommunalhögskolaniin Helsingin yliopistoon. Lopulta valmistuin kaksikieliseksi maisteriksi vuonna 2016. Olen opiskeluni alusta lähtien käyttänyt ruotsia päivittäin myös työelämässä.

Innostus Kielilähettiläät-projektia kohtaan kumpuaa yksinkertaisesta ajatuksesta: haluan tehdä kaikkeni, että oppilaat olisivat tietoisia ruotsin kielen tuomista mahdollisuuksista ja hyödyistä jo koulussa. Aloin vuonna 2010 tehdä kouluvierailuja vapaa-ajallani kertoen omasta ruotsin oppimisestani, ja palaute oli hyvää. Huomasin pian, että Suomessa voisi olla paljon muitakin, joilla on samanlaisia kokemuksia ruotsin kielestä ja joilla on inspiroiva tarina kerrottavanaan. Minun tarinani on vain yksi sadoista tai jopa tuhansista tarinoista.

Kielilähettiläät-projektia alettiin suunnitella vuoden 2018 syksyllä, ja se lanseerattiin huhtikuussa 2019. Ennen toiminnan virallista aloitusta oli toteutettu 20 pilottikouluvierailua. Vierailuja toteutettiin vielä 58 ennen koulujen kesälomia. Syyskuun 2019 alkuun mennessä vierailuja on toteutettu jo yli 100, ja lähes sadasta muusta vierailusta eri koulujen kanssa on jo sovittu vuoden loppuun.

Vuonna 2010 perustettu Kansalliskielet ry (Nationalspråken rf) vastaa projektin käytännön toteutuksesta. Yhdistyksen tehtävänä on vahvistaa Suomen molempien kansalliskielten asemaa sekä pohjoismaista yhteenkuuluvuutta ja kulttuurillista yhteyttä erityisesti äidinkieleltään suomenkielisten keskuudessa.

Kuka voi ryhtyä kielilähettilääksi, ja mitä kielilähettiläs tekee?

Lähettiläs voi olla opiskelija tai eläkeläinen ja kaikkea tältä väliltä. Hän voi olla Suomessa syntynyt, mutta aivan hyvin myös Suomeen muuttanut henkilö. Lähettilääksi voi helposti ilmoittautua ja lähettilään voi myös vaivatta tilata projektin verkkosivuilta.

Kielilähettiläät ovat tavallisia ihmisiä, jotka ovat opiskelleet tai tehneet töitä ruotsiksi, rakastuneet ruotsinkieliseen, asuneet Ruotsissa tai jonkun muun syyn takia käyttäneet ruotsin kieltä elämässään. Usein ruotsin kielen tarve on tullut lähettiläille yllätyksenä, ja ani harva tiesi vielä koulussa, miten paljon kieltä tulevaisuudessa käyttäisi.

Kielilähettiläät ovat tähän mennessä vierailleet peruskouluissa, lukioissa, ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Kielilähettiläs pitää vierailullaan yhden oppitunnin, joko 45 tai 75 minuuttia.

Kielilähettiläät (Språkambassadörerna) on toiminta, jonka tarkoituksena on tukea kieltenopettajia ja tuoda lisäarvoa opetukseen etenkin motivaation suhteen. Haluamme pitää kynnyn tilata lähettiläs mahdollisimman matalana, ja siksi lähettilään vierailu on kouluille maksuton.

Tähän mennessä tehdyt vierailut on otettu positiivisesti vastaan, ja kielilähettiläät ovat innostuneet tekemään ensimmäisen vierailunsa jälkeen useita vierailuja lisää. Useat paikallislehdet ovat kirjoittaneet kielilähettiläiden tarinoista (ks. artikkelin lähdeluettelo).

Yhteinen rakenne, henkilökohtainen tarina

Koulun tehtyä tilauksen projektinjohtajan tehtävänä on löytää sopiva lähettiläs ja koordinoida ajankohta, joka sopii niin lähettiläälle kuin koululle. Yhteisen ajankohdan löydyttyä lähettiläs ja opettaja saavat itse sopia vierailun käytännön yksityiskohdista keskenään ilman välikäsiä. Projektinjohtaja on kuitenkin käytettävissä ja vastaa tarvittaessa kysymyksiin.

Jokainen kielilähettiläs saa henkilökohtaisen perehdytyksen siihen, mitä kielilähettiläisyys on, ja ennen kaikkea siihen, mitä vierailu pitää sisällään. Lähettiläs suunnittelee oman esityksensä itse, mutta heidän esityksensä noudattaa yhtenäistä rakennetta. Olemme suunnitelleet kolme erilaista vierailurakennetta riippuen siitä, mihin vierailu kohdistuu: peruskouluun, lukioon vai korkeakouluun. Peruskouluihin suunnatuissa vierailuissa puhutaan esimerkiksi paljon vapaa-ajasta, harrastuksista, musiikista ja elokuvista, kun taas lukioissa painotetaan opiskelumahdollisuuksia. Korkeakouluissa keskitytään paljon työelämään. Rakenne on raami, jonka sisällä lähettiläs suunnittelee vierailunsa vapaasti.

Kouluvierailut pyritään tekemään kokonaan ruotsiksi, vaikka oppilaat saavatkin halutessaan käyttää suomen kieltä. Vierailujen aikana oppilaat puhuvat paljon pienissä ryhmissä. Oppilaat pohtivat ruotsin mahdollista merkitystä omassa elämässään esimerkiksi harrastusten tai opiskelumahdollisuuksien suhteen. Lähettiläs pyrkii ottamaan oppilaiden ajatuksia ja pohdintoja huomioon kertoessaan oman tarinansa.

Kielilähettiläille tarjotaan säännöllisesti mahdollisuuksia lisäkoulutukseen, ja esimerkiksi vierailun rakennetta pyritään päivittämään jatkuvasti yhdessä kielilähettiläiden kanssa. Koulutustilaisuuksissa lähettiläillä on myös mahdollisuus verkostoitua keskenään, ja projektin sivutuotteena syntyy vahva verkosto henkilöistä, jotka ovat valmiita kehittämään Suomen kaksikielisyyttä ja kielenopetusta. Olemme tarjonneet apuamme muun muassa uuden kansalliskielistrategian laatimisessa. Verkostomme voisi toimia hyvänä alustana uusille ideoille ja avauksille kansalliskieltemme kehittämiseksi tulevaisuudessa.

Tarinat motivoivat kielenoppimiseen

Inspiroivien ja motivoivien asioiden taustalla on usein jokin tarina tai samaistuttava idoli, joka sytyttää palon tiettyä asiaa kohtaan. Samaa logiikkaa voimme käyttää myös ruotsin kielen kohdalla. Kielilähettilään tarina saattaa antaa oppilaille tai opiskelijoille oivalluksen, ja

yhdelläkin vierailulla saattaa olla jopa käänteentekevä vaikutus lapsen ja nuoren tulevaisuuden suunnan kannalta. Vierailu voi esimerkiksi innostaa oppilasta tai opiskelijaa lähtemään vaihtoon tai opiskelemaan Ruotsiin tai käyttämään ruotsia muuten arjessaan.

Motivaatiosta on tehty paljon tutkimusta myös kielten opiskelun osalta. Ruotsin kielen opiskelussa motivaatiolla tuntuu olevan suurempi merkitys kuin muissa kielissä. Motivaatio kielten opiskelussa on kokonaisvaltaista ja se koostuu monesta osatekijästä. Tutkimus osoittaa, että ulkopuoliset luennoitsijat, vaikeatkin keskustelut ruotsiksi ja työelämäyhteistyö ovat tehokkaita keinoja lisätä oppilaiden motivaatiota ruotsin opiskelua kohtaan. (Huhtala 2018.) Siksi tulevaisuudessa olisi tärkeää, että kielentunneilla voidaan tarjota mahdollisimman paljon kannustavia, ulkopuolisia esimerkkejä, kuten kielilähettiläitä, joihin oppilaiden on helppo samaistua.

Kielilähettiläät ovat erinomainen tapa tuoda uudenlaisia näkökulmia oppitunneille. Monet oppilaat ja opiskelijat ovat todenneet yllättyneensä, miten hyvin he ymmärsivät kieltä, mikä taas vuorostaan voi motivoida oppilasta ja opiskelijaa eteenpäin kielenoppimisessa.

Toiminnan palautteesta tutkimusta?

Jokaisen vierailun jälkeen olemme keränneet palautetta oppilailta ja opiskelijoilta, opettajalta ja kielilähettiläältä. Keväällä 2019 saadusta palautteesta (noin 1100 vastausta) käy ilmi, että oppilaat ja opiskelijat suhtautuvat positiivisesti vierailuihin ja ne koetaan pääsääntöisesti hyödyllisinä. Tavoitteena on, että projektin päättyessä vuonna 2021 olemme tehneet yhteensä 300 vierailua ja että meillä olisi kasassa aineisto, joka koostuisi tuhansien oppilaiden ja opiskelijoiden, opettajien ja kielilähettiläiden palautevastauksista.

Aineistoa voisi tulevaisuudessa käyttää esimerkiksi pro gradu -tutkielmassa. Tutkimuksen avulla pystyisimme tarkastelemaan, voisiko lähettilästoiminnasta tehdä pysyvän osan kielenopetusta ja voisiko tulevaisuudessa jokaisella opettajalla riippumatta paikkakunnasta olla mahdollisuus tilata lähettiläs tunneilleen.

Mitä tulevaisuudessa?

Kysyntä koulujen suunnalta on ollut suurta: yli 125 koulua on tilannut kielilähettilään syyslukukaudelle 2019. Yksi tilaus sisältää vähintään yhden vierailun, mutta yleensä kielilähettiläs vierailee ainakin kahdella oppitunnilla yhden päivän aikana. Projektin tavoite 300 vierailusta saavutetaan näin ollen todennäköisesti jo kevääseen 2020 mennessä. Kysynnän osalta projektille siis on luvassa valoisa tulevaisuus, mutta miten kehittää sitä edelleen?

Voisiko lähettilästoimintaa ulottaa ruotsin kielen lisäksi myös muihin kieliin? Kielilähettiläät -konseptin pystyy helposti skaalaamaan: saksan tunnille voi tulla käymään henkilö, joka on tehnyt töitä Saksassa, espanjan tunnille voi tulla Etelä-Amerikassa reppureissannut opiskelija ja niin edelleen. Lisäksi ruotsinkieliset kielilähettiläät voisivat kiertää ruotsinkielisissä kouluissa kertomassa suomen kielen hyödyistä ja mahdollisuuksista. Esimerkiksi ajatushautomo Magma

on nostanut esille huolen siitä, että suomenruotsalaisilla on suurempi todennäköisyys muuttaa Ruotsiin kuin suomenkielisillä ja välttävä suomen kielen taito näyttäisi olevan yksi syy muuttohaluille (Kepsu & Henriksson 2019, 54). Olisikin tärkeää, että ruotsinkieliset oppilaat olisivat motivoituneita oppimaan suomen kieltä.

Kielilähettilästoiminta tuo koulun kiinteämmäksi osaksi yhteiskuntaa ja osaksi elävää elämää. Se sopii hyvin yhteen nykyisen opetussuunnitelman kanssa, sillä se korostaa muun muassa yhteistyötä koulun ulkopuolisten organisaatioiden kanssa ja kannustaa vierailijoiden kutsumiseen oppitunnille. Näin ollen toiminnalle on hyvät edellytykset laajeta osaksi jokapäiväistä kielenopetusta.

Kielilähettiläät-projektin henkeen kuuluu pilotointi ja yhteistyö. Projekti ottaa mielellään vastaan yhteydenottoja ja kehitysideoita. Pyrimme matalalla kynnyksellä kokeilemaan uusia asioita, kuten esimerkiksi elokuussa ilmestynyt Kielipodi osoittaa. Kielipodin jaksoissa haastatellaan kielilähettiläitä ja näiden kanssa pohditaan sekä suomeksi että ruotsiksi, millä tavoin toinen kotimainen on vaikuttanut heidän elämäänsä.

Motivaatio ja inspiiraatio ovat keskeisiä elementtejä, kun on kyse kielen oppimisesta ja kielilähettilään tilaaminen oppitunnille on yksi keino näiden lisäämiseen.

Jaan Siitonen on Kielilähettiläät-projektin projektijohtaja.

Lähteet

Huhtala, A. (2018). Motivation revisited: mistä uutta motivaatiota ruotsin opiskeluun? *Poppis: Suomen ruotsinopettajat ry:n jäsenlehti* (2), s. 21.

Jaskari, K. (2019). Kysely: Kysymys ruotsin kielen hyödyllisyydestä jakaa suomalaiset jyrkästi kahtia – neljäsosa sanoo, ettei osaa kieltä lainkaan. *Yle Uutiset* 5.8.2019. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10898922> (<https://yle.fi/uutiset/3-10898922>)

Kepsu, K. & Henriksson, B. (2019). "Trenden håller i sig – finlandssvenska unga flyttar till Sverige", *Magma publikation* 3/2019.

Kielilähettiläät-projektin verkkosivut: www.kielilahettilaat.fi (<http://www.kielilahettilaat.fi>)

Kielilähettiläät-projektin Kielipodi (2019). "Mitä lahtelainen tekee ruotsin kielellä?" – Miska Siilin. Soundcloud-palvelu. Saatavilla: <https://soundcloud.com/user-641111570/podcast-01> (<https://soundcloud.com/user-641111570/podcast-01>)

Laitinen, K. (2019). Pertti Torstila ei vielä Hämeenlinnan lyseossa ymmärtänyt, mikä merkitys kielitaidolla voi olla – Ruotsin kielestä tuli tärkeä työkalu pitkällä diplomaatin uralla. *Hämeen Sanomat* 28.1.2019. Saatavilla: <https://www.hameensanomat.fi/kanta-hame/pertti-torstila-ei-viela-hameenlinnan-lyseossa-ymmartanyt-mika-merkitys-kielitaidolla-voi-olla-ruotsin-kielesta->

[tuli-tarkea-tyokalu-pitkalla-diplomaatin-uralla-533760/](https://www.hameensanomat.fi/kanta-hame/pertti-torstila-ei-viela-hameenlinnan-lyseossa-ymmartanyt-mika-merkitys-kielitaidolla-voilla-ruotsin-kielesta-tuli-tarkea-tyokalu-pitkalla-diplomaatin-uralla-533760/) (<https://www.hameensanomat.fi/kanta-hame/pertti-torstila-ei-viela-hameenlinnan-lyseossa-ymmartanyt-mika-merkitys-kielitaidolla-voilla-ruotsin-kielesta-tuli-tarkea-tyokalu-pitkalla-diplomaatin-uralla-533760/>)

Svenska kulturfondenin Hallå!-ohjelman verkkosivut:

<https://www.kulturfonden.fi/stipendierobidrag/halla-strategiskt-program-for-ett-flersprakigt-finland-2018-2021/> (<https://www.kulturfonden.fi/stipendierobidrag/halla-strategiskt-program-for-ett-flersprakigt-finland-2018-2021/>)

Yle Vega (2019). Är det klokt att återinföra obligatorisk svenska och finska i studentexamen?

Yle Areena, Yle Vega, 6.6.2019. Saatavilla: <https://areena.yle.fi/1-50140017>

(<https://areena.yle.fi/1-50140017>)

Artikkeliin viittaaminen

Siitonen, J. (2019). Kielilähettiläät tuovat tarinoillaan inspiraatiota ja motivaatiota oppitunneille. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 10(5). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2019/kielilahettilaat-tuovat-tarinoillaan-inspiraatiota-ja-motivaatiota-oppitunneille> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2019/kielilahettilaat-tuovat-tarinoillaan-inspiraatiota-ja-motivaatiota-oppitunneille>)